

Poselství Svatého otce Benedikta XVI. ke 40. Světovému dni sdělovacích prostředků

Média: síť komunikace, společenství a spolupráce

Drazí bratři a sestry,

v souvislosti se 40. výročím zakončení II. vatikánského koncilu je mi potěšením připomenout jeho dekret o sdělovacích prostředcích *Inter mirifica*, který obzvláště vyzdvihl moc médií ovlivňovat celou lidskou společnost. Potřeba využívat této moci ve prospěch celého lidstva mě podnítila k tomu, abych se ve svém prvním poselství ke Světovému dni sdělovacích prostředků zamyslel nad pojmem médií jakožto sítě usnadňující komunikaci, společenství a spolupráci.

Svatý Pavel ve svém listě Efesanům živě popisuje naše lidské povolání „k účasti na božské přirozenosti“¹: skrze Krista máme přístup k Otci v jednom Duchu; proto už nejsme cizinci a přistěhovalci, ale spoluobčané ostatních křesťanů a členové Boží rodiny, kteří se stávají svatým chrámem a Božím příbytkem (srov. Ef 2,18–22). Tento vznešený portrét života ve společenství zahrnuje každý aspekt našeho života jakožto křesťanů. Výzva k věrnosti v osobním společenství s Bohem v Kristu ve skutečnosti vyjadřuje výzvu k rozeznávání jeho dynamické síly v nás, jejíž touhou je šířit se i k ostatním lidem, aby se jeho láska mohla opravdu stát převládajícím měřítkem světa.²

2. Technický pokrok na poli médií v určitém ohledu zvítězil nad časem a prostorem, neboť umožnil okamžitou a přímou komunikaci i mezi lidmi, které od sebe dělí obrovské vzdálenosti. Tento vývoj představuje ohromný potenciál pro službu společnému dobru a „vytváří dědictví, které je třeba chránit a podporovat“.³ Ovšem jak všichni víme, náš svět má do dokonalosti daleko. Každodenně se přesvědčujeme, že bezprostřednost komunikace se nezbytně neprojevuje jako spolupráce a společenství v rámci lidské společnosti.

Osvěcovat svědomí jednotlivých lidí a pomáhat jim s utvářením jejich myšlení není nikdy neutrální záležitost. Autentická komunikace vyžaduje zásadní odvahu a rozhodnost. Od těch, kdo pracují v médiích, žádá rozhodnost, aby se nenechávali zavalit masou informací a nespokojovali se s částečnými nebo provizorními pravdami. Naopak je nezbytně nutné, aby hledali a předávali, co je základem a konečným smyslem lidské existence, osobní i společenské.⁴ Tak se sdělovací prostředky mohou tvůrčím způsobem podílet na šíření všeho, co je dobré a pravdivé.

3. Povolání dnešních sdělovacích prostředků k zodpovědnosti – k tomu, aby byly čelnými představiteli pravdy a podporovateli pokoje, který z ní vyplývá – s sebou nese nejednu výzvu. Ačkoli nejrůznější prostředky komunikace usnadňují výměnu informací a myšlenek a vzájemné porozumění mezi jejími účastníky, mohou být zároveň nakaženy nejednoznačností. Sdělovací prostředky představují „velký kulatý stůl“ pro dialog, ovšem spolu s tím mohou některé tendence v médiích vytvářet určitý druh monokultury, která omezuje tvůrčího ducha, zmenšuje subtilnost komplexního myšlení a znevažuje specifickou kulturní ději a jedinečnost víry a náboženství. Tato degenerace se projevuje, když se mediální průmysl stává

¹ II. Vatikánský koncil, Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, č. 21. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995.

² srov. *Homilie na Světovém dni mládeže v Kolíně nad Rýnem 21. srpna 2005*.

³ Jan PAVEL II., Apoštolský list *Il rapido sviluppo*, č. 10.

⁴ srov. Jan PAVEL II., Encyklika adresovaná biskupům katolické církve o vztazích mezi vírou a rozumem *Fides et ratio*, č. 5, Praha: Zvon, 1999.

nástrojem pro podporu sebe sama nebo se zaměřuje pouze na zisk a ztrácí tak smysl pro zodpovědnost za službu společnému dobru.

Proto je třeba neustále podávat přesné zprávy a vyčerpávající vysvětlení záležitostí veřejného zájmu a poctivě představovat různé úhly pohledu. Zvláště důležité je vyzdvížení a podpora manželství a rodinného života, které představují základy každé kultury a společnosti.⁵ Ve spolupráci s rodiči mohou sdělovací prostředky a zábavní průmysl přispívat k výchově dětí – což je povolání sice obtížné, ale nesmírně záslužné – a to tím, že budou představovat povzbuzující vzory lidského života a lásky.⁶ Jak nás to všechny děsí a ničí, když vidíme, že se děje pravý opak! Což netrpí naše srdce, především když jsou mladí lidé zotročováni takovými obrazy lásky, které ji hanobí nebo falšují, které se vysmívají důstojnosti, již dal Bůh každému lidskému jedinci, a které podrývají zájmy rodiny?

4. Abych podpořil tvůrčí přítomnost sdělovacích prostředků ve společnosti i jejich kladné přijetí, chci zdůraznit tři body, které formuloval můj ctihodný předchůdce Jan Pavel II. jako nezbytné pro službu společnému dobru: formaci, participaci a dialog.⁷

Formace k zodpovědnému a kritickému užívání médií pomáhá lidem k jejich rozumnému a řádnému užívání. Výrazný dopad nového slovníku a obrazů, které zvláště elektronická média vnášejí do společnosti, nemůže být podceňován. Právě proto, že současná média vytvářejí lidovou kulturu, musí překonávat veškeré pokusy k manipulaci druhými, zvláště mladými lidmi, a namísto toho mají usilovat o to, aby vychovávala a sloužila. Tak budou média spíše zárukou utváření občanské společnosti důstojné člověka než jejího boření.

Participace na sdělovacích prostředcích vyplývá z jejich vlastní přirozenosti jakožto dobra určeného všem lidem. Společenská komunikace coby služba veřejnosti vyžaduje ducha spolupráce a společné zodpovědnosti a zároveň i úzkostlivou pozornost k používání veřejných zdrojů a k plnění veřejných úkolů,⁸ což zahrnuje i odvolávání se na určující kritéria a ostatní opatření či struktury určené k tomuto cíli.

A konečně podpora dialogu při výměně poznatků, vyjádření solidarity a šíření pokoje představují pro masmédiá velkou příležitost, kterou mají využívat a rozvíjet. Tak se média mohou stávat vlivným a cenným prostředkem pro budování civilizace lásky, po níž všichni lidé touží.

Jsem si jistý, že vážně míněné úsilí o prosazování těchto tří bodů pomůže sdělovacím prostředkům, aby se rozvíjely jako síť komunikace, společenství a spolupráce a pomáhaly tak mužům, ženám i dětem, aby si více vážili lidské důstojnosti, byli zodpovědnější a otevřenější vůči ostatním lidem, zvláště těm nejpotřebnějším a nejslabším členům společnosti.⁹

Rád bych zakončil připomínkou povzbuzujících slov sv. Pavla: Kristus je náš pokoj. On učinil ze dvou jeden národ. (srov. Ef 2,14) Zbořme rozdělující zdi nepřátelství a vytvářejme společenství lásky podle Stvořitelova plánu, který zjevil skrze svého Syna!

Ve Vatikáně 24. ledna 2006, o svátku sv. Františka Saleského.

⁵ srov. II. Vatikánský koncil, Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, č. 11. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha : Zvon, 1995.

⁶ srov. II. Vatikánský koncil, Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích *Inter mirifica*, č. 11. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha : Zvon, 1995.

⁷ srov. *Il rapido sviluppo*, č. 11.

⁸ srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY, *Etika ve sdělovacích prostředcích*, č. 20, Praha : Česká biskupská konference, 2000.

⁹ srov. Jan PAVEL II., Encyklika *Vykupitel světa Redemptor hominis*, č. 15, Praha : Zvon, 1996; *Etika ve sdělovacích prostředcích*, č. 4.

Benedikt XVI.

*přeložil Zdeněk Drštka
korektura Jiří Kratochvíl*